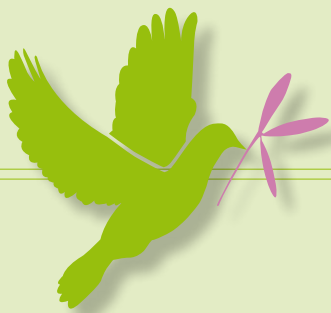

Vredesspiraal

Kwartaalmagazine van de
vereniging *Kerk & Vrede*

jrg. 12, nr. 1, maart 2016,
prijs los nummer € 3,-

met onder meer:

- De gebroken belofte aan Rusland (4)
- Verbod op kernwapens (14)
- Eenzijdige Israëliëse berichtgeving (10)
- Herdenking van 4 mei (12)

Gebed voor vluchtelingen

God, we brengen tot u het huilen en klagen van de moeders van deze wereld, wachtend op hun kinderen die zijn verdwenen in de zee, in de woestijn, in onzekerheid: Vluchtelingen, mannen, vrouwen en kinderen, vanuit de oorlogsgebieden van deze wereld, zij die honger en armoede ontvluchten, in de hoop op een beter, veiliger leven.

We brengen tot u onze klacht over hen die stierven, gestrand aan onze grenzen, die gestorven zijn op hun vlucht door woestijnen, door bergen, over zeeën.
We roepen tot u en voegen ons in de kreten van hen die zijn gestorven terwijl ze recht zochten en een betere wereld.
God, we brengen u onze schaamte omdat we ons wegdraaiden en bleven zwijgen.
We hebben genoeg te eten in Europa – en zien niet dat we elders honger veroorzaken.
We zijn onverzadigbaar – en zien niet dat dit vele oorlogen veroorzaakt.
We zijn stil, terwijl we actie zouden moeten ondernemen.

God, we brengen voor u onze politieke leiders, die niet over enkel cijfers beslissen, maar over het lot van vele individuele mensen.
Scherp hun bewustzijn hoe deze dingen met elkaar samenhangen.
Houd hun geweten alert.
Laten ze regels ontwikkelen die zijn gebaseerd op humaniteit en visie.

God, geef ons de kracht om te getuigen van het lijden van uw kinderen op de vlucht, op hun weg naar ons, bij onze grenzen, in vluchtelingenkampen en onder ons, in detentiecentra, wachtend tot ze worden gedeporteerd, in angst voor wat komt, in rouw over hen die stierven.
Help ons God!

Dit gebed werd op 6 juli 2014 gebeden, tijdens de maandelijkse wake bij het detentiecentrum in Zeist, waar uitgeprocedeerde asielzoekers gevangen zitten. Zie ook:
www.kerkinactie.nl/kom-in-actie/bid-voor-ons-werk/gebed-voor-vluchtelingen

Wegtrekken en ontvangen worden

Kaïn en Abel, dat gaat niet zomaar.
Kaïn, landbouwer, gesetteld, grondbezitter.
Abel, schaapherder, nomade, rondtrekkend.
Kaïn verdraagt Abel niet, zoals gesettelden vluchtelingen niet zomaar verdragen.
Vluchtelingen zijn nomaden maar erger, tenslotte.
Nomaden komen langs, vluchtelingen kloppen aan.
Kaïn verdraagt Abel niet.
Abel trekt rond in veel gestalten. Kaïn ziet hem gaan, kijkt hem na, kijkt hem weg, houdt hem tegen, verdrijft hem weer, of slaat toe.
Kaïn bepaalt de leefruimte van Abel. Abel is onderweg om vele redenen: pelgrim, migrant, vluchteling, balling.
Pelgrims gaan op pad uit keuze, na innerlijk beraad, weloverwogen wikken en wegen en veel kiezen:

waarheen, wanneer, met wie, hoe? Hoelang? Waarom?
 Weg even. Uit vroomheid, vastgelopen zijn, uitwaaien.
 Avontuurlijk eventueel, loslaten, of uit mode.
 Vroeger gingen jongeren naar Frankrijk voor een jaar,
 naar de Kibboetsj, later naar Australië of India, een ashram.
 Nu op pelgrimstocht. Weg, maar weten dat er een thuis is
 dat je veilig weer ontvangt, gegroeid, veranderd, maar veilig terug.
 Geplande reis onder controle.
 In tijden toen treinen en auto's nog niet bestonden
 alleen de rijksten kamelen en de militairen paarden hadden,
 toen ging je nog voorgoed weg,
 Zoals dat verhaal van Abraham.
 Geloof dreef hen, geloven we. God trok hen weg voorgoed.
 En het verhaal van Mozes: slaven die ontsnapten,
 alles beter dan slavernij, desnoods de dood in de woestijn.
 Wanhoop dreef hen, overleven, misschien meer kans daarginds.
 Emigranten, die wikken en wegen: Ga ik? Zal het daar beter zijn?
 En waar dan? Wanneer ga ik? Ga ik? Hoe? Hoeveel risico? Hoeveel kans?
 Wikken en wegen.
 Hoop drijft hen, vaak wanhopige hoop, door machtigen georganiseerd
 en dus wikken en wegen en uiteindelijk risico's nemen, op leven en dood.
 Ballingen, verdreven op bevel van machtigen.
 Zonder terugkeer, of ooit? misschien?
 Ballingen en vluchtelingen liggen dicht bijeen.
 Ballingen zijn als politieke gevangenen
 maar dan buitengesloten en niet ingesloten.
 Vluchtelingen. Niks wikken en wegen. Het leeft gevaarlijk, beangstigend,
 je schikt je naar het weinige overleven dat je thuis je biedt.
 Je overleeft per dag.
 En dan ineens is de dood zo dichtbij, dat je maakt dat je weggemt,
 stiekem, gewoon weg bij de dood, hopen dat die het niet merkt.
 Weg! Als je het nog haalt tenminste voordat de dood je inhaalt.
 Weg en rennen tot je ergens aankomt, waar je even kunt ademen.
 Tot hier gehaald. Zonder afscheid, niemand verteld,
 anders reist de dood mee...
 En nu, waarheen nu? Want hier mag je niet blijven.
 Verder, de dood voor blijven, voort... voort...
 tot de dood je toch inhaalt, wellicht? Of tot er ergens hoop op leven is?
 En wie weet als je mazzel hebt ook gewoon toekomst.
 De meeste pelgrims komen weer thuis tegenwoordig.
 Leven weer gesetteld verder in hun wereld van comfort en controle.
 Ook veel vluchtelingen settelen of doen als gesettelden,
 klampen aan het gehaalde als noodzakelijk succes.
 Gefixeerd in dat ene: dreigende wereld en hun - godzijdank - ontsnapping.
 Sommige pelgrims blijven pelgrim, settelen nooit meer,
 komen nooit meer aan.
 Vluchtelingen worden soms pelgrim, komen nooit meer aan,
 veranderen voorgoed en blijven veranderen.
 Of Kaïn leert leven met Abel?

Redactioneel

Het is misschien
 wel een trend,
 dat meer en meer
 gedrukte media de
 vormgeving van
 'krant' vaarwel
 zeggen en als
 'magazine' verder
 gaan. Meest recent
 verscheen Vrij
 Nederland in de
 nieuwe gedaante, en
 ook de Telegraaf, de
 'wakkere krant van
 Nederland', heeft al
 aangekondigd over
 te zullen stappen
 naar het (kleinere)
 tabloid-formaat.
 Daar is dan het
 magazine ook niet
 meer ver weg.
 Ook de
 Vredesspiraal
 verscheen tot
 en met vorig
 jaar als tabloid
 en op gewoon
 krantenpapier. Voor
 een Special werd
 echter voor nr. 3
 bij uitzondering
 het glossy-achtig
 magazineformaat
 gekozen. Dat heeft
 zoveel enthousiasme
 veroorzaakt, dat we
 besloten hebben
 om de komende tijd
 op die manier voort
 te gaan. Het eerste
 nummer van deze
 gerestylde jaargang
 heeft u nu in handen.
 Wilt u ons uw reactie
 laten weten?

Redactie

Yosé Höhne Sparborth

De gebroken belofte aan Rusland

Door Jonathan Power

Het is goed zich af te vragen of de westerse wereld het historisch besef kwijt geraakt is, zowel wat betreft het Midden-Oosten als Oost-Europa. Dat Bill Clinton in 1994 besloot de beloften te negeren die door westerse leiders aan hun Sovjet-Russische partners aan het eind van de Koude Oorlog waren gedaan. Het was onethisch en een politieke blunder met een historische dimensie. Het Westen gaat evenmin vrijuit in de kwestie van de huidige Oekraïense crisis, veroorzaakt door weer een andere blunder: de poging om te komen tot een regimewisseling in Kiev en het besluit om de Oekraïne tot het met kernwapens bewapende NAVO-gebied te laten toetreden. De voornaamste westerse media, politici en de secretarissen-generaal van de NAVO ontkennen hun eigen medeplichtigheid en beginnen hun relaas gemakshalve met een volkomen onverwachte Russische annexatie van de Krim.

Tot de Russische Europese dromers hebben behoord: Poesjkin, Lenin, Gorbatsjov en tot nog maar betrekkelijk recent, president Vladimir Poetin. Zij allen hebben als toekomst van hun land gezien dat het deel zou gaan uitmaken van wat "Het Huis van Europa" wordt genoemd. Maar de geschiedenis en de gebeurtenissen zijn niet vriendelijk geweest voor Rusland. De inval van Napoleon, de Russische revolutie, twee wereldoorlogen, het communisme onder Stalin en, van recentere datum nog, de uitbreiding van de NAVO, hebben de droom keer op keer aan diggelen geslagen.

Aan het eind van de Koude Oorlog en met de instemming ten aanzien van de Oprichtingsakte voor een partnerschap voor vrede en veiligheid tussen de Russische Federatie en de NAVO, leek het erop dat er grote stappen gezet werden om dat doel te verwezenlijken. Allereerst zou Rusland zitting krijgen aan de NAVO-tafel. Later zou het land lid worden van de NAVO en nog later toetreden tot de Europese Unie. Sommigen zeiden dat dit over tien jaar zou gebeuren, anderen over twintig.

En toen spatte, met een klap, de droom uiteen, toen, tegen het buitenlandbeleid in van de academische elite, president Bill Clinton het besluit nam om het NAVO-lidmaatschap uit te breiden naar landen die voorheen lid waren geweest van het door Sovjet Rusland geleide Warschaupakt.

GEEN DUIMBREED UITBREIDING

George Kennan, staatsman van naam en zeer goed op de hoogte van Russische zaken, merkte op: "Er spreekt zo weinig begrip uit van de Russische en Sovjetgeschiedenis. Natuurlijk komt er een boze reactie uit Rusland en dan zullen de NAVO-functionarissen die voor uitbreiding zijn, zeggen: "We hebben altijd gezegd dat de Russen nu eenmaal zo zijn... Maar dit is gewoon verkeerd." Hij beschreef het als "het gevaarlijkste besluit op het gebied van het buitenlands beleid door de VS gemaakt" sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog. Medestanders van de presidenten Clinton en later George W. Bush en Barack Obama, die het expansiebeleid van de NAVO voortgezet hebben, hebben aangevoerd dat het in oostelijke richting uitbreiden van de NAVO de belofte aan Moskou om dit niet te doen, niet verbrak. Maar dat deed het wel.

Zoals ex-Sovjet President Michail Gorbatsjov bij meerdere gelegenheden gezegd heeft, was er een belofte de NAVO "nog geen duimbreedte verder naar het oosten" uit te breiden. Hierin klinken de woorden door van *James Baker*, de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, gesproken in de St. Katherinazaal van het Kremlin, toen hij op 9 februari 1990 zei dat er "geen centimeter uitbreiding in oostelijke richting zou komen van de jurisdictie van de NAVO met betrekking tot haar strijdmacht."

De geschiedenis zal niet licht oordelen over de gevaarlijke en contraproductieve expansiedrift van de NAVO.

De geschiedenis is inmiddels enigermate herschreven. Nu heeft Baker, in tegenstelling hiermee, ontkend dat er een dergelijke overeenkomst was. Er is zelfs een poging ondernomen om aan te tonen dat Gorbatsjov zelf zou ontkennen dat er sprake was van een overeenkomst. En het klopt dat hij in de afgelopen jaren verschillende verklaringen heeft afgegeven, wat misschien het gevolg is van het feit dat hij zich geneert voor het feit dat hij destijds nooit heeft gevraagd om een schriftelijke bevestiging van de Amerikaanse en Duitse beloften.

Hij heeft het besluit verdedigd met het argument: "Aan het begin van de jaren negentig bestond het Warschaupakt nog. Het idee alleen al dat de NAVO zich misschien zou kunnen uitbreiden met landen uit het Warschaupakt klonk in die tijd volslagen absurd." Niettemin zijn de bewijzen sterk dat er een belofte is gedaan om niet tot uitbreiding over te gaan.

GEEN PLANNEN IN OOSTELIJKE RICHTING

Rodrick Braithwaite, die Brits Ambassadeur in de Sovjet-Unie was en daarna in het nieuwe Rusland, schreef: "Na de hereniging van Duitsland, riep de Tsjechische president Václav Havel Tsjechoslowakije, Polen en Hongarije op om zich aan te sluiten bij de NAVO." De Britse minister-president en de minister van Buitenlandse Zaken verzekerden de Sovjet ministers dat er geen plannen in die richting bestonden. De secretaris-generaal van de NAVO voegde eraan toe, dat uitbreiding de

verhoudingen met de Sovjet-Unie zou schaden. Jack Matlock, die zowel voor Ronald Reagan als George Bush Senior ambassadeur in Moskou was, heeft destijds bij diverse gelegenheden te kennen gegeven dat Moskou "een duidelijke belofte" had ontvangen dat er geen uitbreiding van de NAVO zou plaatsvinden.

Der Spiegel, het Duitse politieke weekblad, heeft de Duitse en Britse archieven doorge-spit. Het ontdekte notulen van een gesprek dat plaats had op 10 februari 1990, toen minister van Buitenlandse Zaken Hans-Dietrich Genscher sprak met zijn Sovjet collega-minister *Eduard Shevardnadze*. Genscher zei toen: "Voor ons staat één ding vast: de NAVO zal zich niet naar het oosten uitbreiden." Omdat het voornaamste onderwerp van dit gesprek de toekomst van Oost-Duitsland behelsde, voegde Genscher er expliciet aan toe: "Wat betreft het niet-uitbreiden van de NAVO, geldt dit ook in algemene zin." In een belangrijke toespraak in Tutzing op 31 januari 1990, zei Genscher dat er geen "uitbreiding van het NAVO-gebied naar het oosten zou komen, met andere woorden, dichterbij de grenzen van de Sovjet-Unie". Tijdens een ontmoeting met Genscher op 6 februari 1990, ter bespreking van de aankomende vrije verkiezingen in Hongarije, kreeg de Britse minister van Buitenlandse Zaken *Douglas Hurd*, te horen dat de Sovjet-Unie behoefte had aan "de zeker-

heid dat Hongarije geen deel zal gaan uitmaken van de Westerse alliantie." Het Kremlin, zei Genscher, zou in dit opzicht garanties moeten krijgen. Hurd was het hiermee eens.

In april 2009 zei Gorbatsjov tegen de Duitse krant *Bild*: "Het Westen heeft zich waarschijnlijk met veel plezier in de handen gewreven bij de gedachte dat de Russen erin getrapt waren." Daar heeft het alle schijn van. Bovendien trok de VS, zonder dat daar enige noodzaak toe was, het verdrag inzake anti-ballistische wapens in en besloot ook raketverdedigingssystemen in Centraal Europa op te stellen, waarmee het zogenaamde "nucleair evenwicht" ondermijnd werd. Het Westen heeft misbruik gemaakt van een verzwakt Rusland toen het eigenlijk in plaats daarvan de weg voor dit land had moeten vrijmaken om toe te treden tot het "Huis van Europa".

De geschiedenis zal niet licht oordelen over de gevaarlijke en contraproductieve expansiedrift van de NAVO.

De Britse freelance journalist Jonathan Power, gespecialiseerd in buitenlandse zaken, werkte meer dan twintig jaar voor de International Herald Tribune.

Bovenstaand artikel werd vertaald door Sam de Bruijn.

Tsoenami van vluchtelingen

Column

Begin januari kwam ik terug uit Irak en plonsde midden in die paniekdiscussie van dat geteisterde Europa, dat de vluchtelingen niet meer aankan. Ik was in Erbil: die zusters dominicanessen die in 2014 hals over kop moesten vluchten voor IS. Met zijn veertigen hun oude medezusters in Erbil overrompeld. Overvol klooster, stijf van de angst, binnen twee weken stierven er vier oude zusters, plotseling. Die vluchtelingen hebben inmiddels van containerwanden een school gebouwd voor 500 leerlingen van 6 tot 12 jaar. Muziek klinkt over het plein als de klassen zich verzamelen en weer uiteengaan na de schooldag. Blijdschap alom. In Suleymania, klooster met twee bannelingen uit Syrië die ineens 200 vluchtelingen moesten opvangen, in de kapel, de bibliotheek, overal. Een jaar later: elke familie in een container ondergebracht. En een theatergroep opgezet met jazeedische, christelijke en moslimjongeren, Arabieren en Koerden. Traumaverwerking.

Kirkuk, bisschop Mirkis huurt inmiddels al veertien woningen van emigranten, en brengt er bijna 400 studenten in onder, vluchtelingen uit heel Koerdistan, die geen Koerdisch spreken. Alleen in Kirkuk is nog een veilige Arabische universiteit. Moslim-, jazeedee- en christelijke vrouwen, moslim- en jazeedeemannen. Moslimmannen neemt hij niet aan, de toeloop zou hem boven het hoofd groeien.

Het Chaldeeuwse bisdom Kirkuk/Suleymania telt 7000 gelovigen, die al anderhalf jaar voor 4000 vluchtelingen zorgen, inclusief gratis gezondheidszorg met de hulp van moslimartsen. Dit o.a. in de stad Kirkuk, 1,5 miljoen inwoners met een half miljoen moslimvluchtelingen in tentenkampen rond de stad. Ze doen het gewoon. Samen. In overleg.

In een Irak dat in 1991 de hele wereld over zich heen kreeg, inclusief bommen. Daarna een dodelijke boycot waardoor niets kon worden herbouwd. In 2003 de Amerikanen en Engelsen nog eens over zich heen, met de zegen van Balkenende. De hele staatsstructuur ontmanteld tot en met douane. Amerikaanse missionarissen erachteraan met agressieve bekeringsmethoden. Wekte wat woede bij sommige moslims. 1917, Engeland en Frankrijk die vanwege de olie dat Midden-Oosten van de Ottomanen afpikken en onderling verdelen, slaan we dan nog even over. „Iraaks“ Koerdistan telt volgens die verdeling in 1991 drie miljoen inwoners, inmiddels negen miljoen. Met dank aan de Amerikanen en IS. Daar doen ze wat mogelijk is voor de vluchtelingen.

En in dit kikkerland, vierde in de rij van de rijkste landen in de wereld, dat gezeur over hoeveel duizend vluchtelingen? Ik ga politiek asiel aanvragen in Irak!

Yosé Höhne Sparborth

Freddy Gray

Protestdemonstratie in Baltimore

Geloven in de 'misdadigers' van Baltimore

Door Lucas Johnson

Aan mijn zusters en broeders op de straten van Baltimore. Aan hen die zich verzetten tegen het harde politiegeweld in heel de Verenigde Staten: Jullie moed geeft miljoenen over de hele wereld hoop. Jullie staan niet alleen in je strijd. Kleine zwarte en bruine jongetjes volgen nauwgezet wat jullie doen, in getto's van Amsterdam tot vluchtelingenkampen in Palestina – hoe jullie je verzetten. Ze beseffen dat die krachten die jullie bestaan bedreigen en jullie leven inperken dezelfde zijn als die zij bestrijden.

Temidden van andere verwerpelijke commentaren op de gebeurtenissen in Baltimore heeft de president van de Verenigde Staten de plundersaars en relschoppers misdadigers genoemd. Maar, in het spoor van de dichter *Suheir Hammad* heb ik altijd van misdadigers gehouden: migranten die over een grens sluipen om te overleven, Palestijnen die zich verzetten tegen de bezetting van hun land, en degenen die ervan beschuldigd werden illegale sex te hebben.

Goddank, 'de misdadiger' is mij volop bekend. Ik heb nooit het steriele geloof omarmd dat de een voor heilig verklaart de ander een schandvlek noemt; dat vergiftigt de verhoudingen. Jezus was zo'n misdadiger.

PRIVÉ EIGENDOM HOOG GESCHAT

Jullie zijn gestraft omdat privé eigendom in onze samenleving ongelooflijk hoog geschat wordt. De tegenstellingen in Baltimore, – een stad waar onze voorouders werden verhandeld – wortelen in het feit dat we ooit privé eigendom waren. We kaptten daar op een gegeven moment mee, we begonnen als vrije mensen te leven, en toen daalde in de ogen van sommigen van onze medeburgers onze waarde.

Wel, ik ben niet kwaad omdat sommigen uit verdriet of woede of uit opportunisme privé eigendom vernielen. Het is heel redelijk dat jullie dat niks kan schelen. Ik huil niet mee in het koor van hen die jullie vernederen of jullie voor 'misdadigers' uitmaken. Want dat zou een

voortzetting betekenen van de tactiek die die jonge mensen ontmenselijkt die vielen door politiegeweld.

Ik geloof wel dat plundering en vernieling moeten stoppen. Maar kapot maken is makkelijk, en wat we echt moeten doen is veel moeilijker. We moeten een strategie ontwikkelen waardoor dit voor eeuwig stopt. Degenen wier belangen op tragische wijze worden vertegenwoordigd door de politie die jullie buurten bezet en jullie gemeenschappen terroriseert, hebben generaties lang zo'n verwoesting over ons aangericht. Waar we zeker niet in moeten willen slagen is, dat we worden zoals zij. Ons succes is niet dat we hen evenaren in verwoesting.

HET WOORD 'CRIMINEEL'

Ons land, de Verenigde Staten, is zo bezeten van dat woord *crimineel*. Het wordt gebruikt alsof ze willen zeggen dat je niet meer een mens bent, die bloedt of voelt. Dat je geen mens bent die van angst schreeuwt als je ruggenmerg ernstig geraakt is, of als je strottenhoofd in elkaar wordt gedrukt, omdat je een crimineel bent. Je moeder zal niet huilen, want dat is een menselijke handeling en zij is een crimineel. Je vader zal niet rouwen want hij is ook een crimineel en criminelen zijn geen mensen zoals wij. Zij geloven heel vast in deze leugens van ontkenning van onze menselijkheid. Dat blijkt uit de grilligheid waarmee ze enerzijds onze levens afpakken en anderzijds tegen je moeder die gek werd van verdriet, of tegen je

broeder die een politieauto in de fik wil steken, iets zeggen om ze te kalmeren.

Ik praat die stemmen die je willen kalmeren niet na. Als jullie je koest hadden gehouden zouden we niet weten van het leven en de tragische dood van Freddie Gray. De strijd waar we voor staan blijft enorm. Die was al aan de gang voor wij geboren waren. En nu moeten wij ons deel doen. Het zal morgen niet klaar zijn. We moeten vastberaden blijven om te winnen. En we moeten geloven dat onze beste wraak is: dat we een menselijkheid bereiken en beoefenen, die onze onderdrukkers niet hebben bereikt. Dat is een van de belangrijkste manieren om ons te verzetten: menselijkheid te plegen die iedereen kan bereiken – die diepe menselijkheid die we kennen uit de diepten van onze muziek, en die straalt uit onze kunst.

GEEN LOYALITEIT AAN EEN BOOS SYSTEEM

Door liefde zijn we gekomen waar we zijn; niet door deze of gene tactiek; niet door deze of gene keuze tussen gewelddadig of gewelddeloos protest. Onze moeders en grootmoeders kozen daarvoor, onze vaders en grootvaders, ooms, tantes, neven en nichten; onze leraren, de leden van onze groep en vreemden die lief

hadden ondanks de krachten van ontbinding. Dat lijkt vreemd, maar ik zie dat als revolutionair. Ik geloof dat het de kracht heeft om losse individuen te transformeren in een kracht die sterker zal zijn dan de systemen van haat die ons onderdrukken.

Daarom, zusters en broeders, plunderslaars en relschoppers en allen die 'correct handelden': verzet vereist dat we stoppen met de pogingen ons als respectabele mensen te bewijzen door onze loyaliteit aan een boos systeem dat onze kinderen aanvalt en toestaat dat die tot 'criminelen' worden gemaakt.

En toch, terwijl ik dit schrijf, ben ik er niet meer zo zeker van of 'crimineel' een mens naar beneden haalt of juist verhoogt, – want ik ben er zeker van dat Jezus een misdadiger is.

Lucas Johnson is coördinator van IFOR. Hij heeft zijn kantoor bij Kerk en Vrede, de Nederlandse tak van IFOR. Hij schreef bovenstaande tekst naar aanleiding van het overlijden van Freddie Gray aan verwondingen, opgelopen in de gevangenis van Baltimore. Ned. vertaling (iet-wat ingekort) door Jan Anne Bos. De originele tekst staat op www.kerkenvrede.nl/artikel/Nieuwsitem/47/538/

in het nieuws

Israëlische militairen hebben donderdag vier Palestijnen doodgeschoten die probeerden op hen in te steken. Dat gebeurde bij twee incidenten. Het eerste was in Gush Etzion, waar veel recente incidenten hebben plaatsgevonden. Kort daarna is bij een controlepost in de buurt van de stad Hebron

ook een Palestijn gedood die een Israëlische militair aanviel. Het Palestijnse ministerie van Volksgezondheid heeft de dood van de vier bevestigd. Geen van de militairen raakte gewond. Sinds oktober spoelt een golf van geweld over Israël. Palestijnen die met auto's

inrijden op Israëliërs of ze met messen te lijf gaan, hebben 21 doden veroorzaakt. De Israëlische veiligheidsstroepen en bewapende burgers hebben de afgelopen vier maanden 83 Palestijnse aanvallers gedood. Nog eens vijftig Palestijnen kwam in dezelfde periode om tijdens rellen.

Eenzijdige Israëlische berichtgeving

Door Benjamin Baars

Het hierbij afgedrukte bericht kwam ik tegen, toen ik met een groep aan het reizen was door Palestina en Israël. Net teruggekeerd op de boerderij van de familie Nassar, 2 km van Gush Etzion waar het incident plaatsvond, lasen wij dit. Ik ben wel wat gewend van *nu.nl* en andere media maar dit bericht, dat zo eenzijdig is en ver verwijderd van de dagelijkse realiteit, vraagt om een reactie. Een kleine analyse.

WOORDKEUZE

Ten eerste het eenzijdige discours in het bericht. "Een golf van geweld over Israël." De meeste incidenten vinden plaats op de West Bank, oftewel internationaal erkend Palestina. Dit gebied wordt echter bezet door het Israëlische leger. Je zou ook kunnen stellen 'de bezetting terroriseert al meer dan 45 jaar het dagelijks leven van de Palestijnen in de West Bank.' In dit bericht wordt de bezetting niet eens genoemd. 'Israëlische veiligheidsstroepen', 'Palestijnse aanvallers' en 'rellen.' Je zou ook woorden kunnen gebruiken als 'Israëlische bezettingsmacht'

en 'Palestijnse vrijheidsstrijders'. Allemaal feitelijk juist volgens internationaal

recht. Palestina wordt bezet door Israël en volgens de Geneefse conventie heb je het recht om je met geweld tegen een bezetting te verzetten. Dit gebeurt echter niet, de grote meerderheid van de Palestijnen verzet zich gewelddoos. In plaats van het negatieve 'rellen' zou je ook kunnen spreken van 'grotendeels

De reisgroep Palestina onderweg in Nablus.

vreedzame demonstraties tegen de Israëlische bezetting.' Wordkeuze is erg belangrijk.

NIKS KLAKKELOOS OVERNEMEN

Ten tweede wordt in het bericht gesproken over 'vier Palestijnen die op Israëlische soldaten probeerden in te steken.' Dit is de lezing die rechtstreeks gekopieerd lijkt te zijn van het Israëlische leger. Veel Palestijnen die wij hebben gesproken zijn het hier niet mee eens. Zij stellen dat vaak de messen na het incident bij het lichaam worden gelegd om de dood te rechtvaardigen. Dit baseren zij op getuigenissen van andere Palestijnen en video's.

Ik kan ook niet achterhalen wat de waarheid is maar het is belangrijk om beide kanten van het verhaal naar voren te brengen. Organisaties als *Breaking the Silence*, een groep voormalige soldaten van het Israëlische leger, laten zien hoe burgerslachtoffers vaak officieel worden geregistreerd als 'terrorist.' Veel Palestijnen zijn bang om 'terrorist' te worden 'gemaakt'. Zo wilde onze taxichauffeur ons niet te dicht bij de boerderij van de familie Nassar afzetten want; "als ik dit donkere weggetje straks alleen terug moet rijden heb je kans dat ik morgen met een kogel in mijn hoofd en een mes in mijn hand in de krant sta." Het is belangrijk om altijd zelf na te denken en niks klakkeloos over te nemen uit de media. Dit is slechts één voorbeeld van berichtgeving en beeldvorming rond dit conflict, maar het is wel tekenend.

Tent of Nations

Een baken van hoop in deze donkere tijd is het project *Tent of Nations* van de familie Nassar. Zoals al eerder beschreven in de Vredesspiraal verzet deze familie zich op vreedzame wijze tegen de Israëlische bezetting onder de slogan 'We refuse to be enemies.' Dit jaar vieren ze hun honderdjarige aanwezigheid op hun land. Iedereen is van harte uitgenodigd om op de boerderij aan de viering deel te nemen, van 9 tot 12 mei. Samen met Meta Floor en Bram Grandia hebben we de stichting *Vrienden Tent of Nations* opgericht om de familie vanuit Nederland bij te staan. Wie lid wil worden van deze stichting of de familie op een andere manier wil steunen vindt de nodige info via: www.tentofnations.nl.

Daoud Nassar: "Vrede moet groeien, het is een proces dat tijd en moeite kost. We zijn nog ver verwijderd van rechtvaardigheid en vrede, maar als we erin geloven kunnen we er samen komen, stapje voor stapje."
Bij de entree van zijn land staat op een grote steen geschreven: "Wij weigeren om vijanden te zijn."

Brief van Kerk en Vrede aan Comité Herdenking 4 mei

L.S.,

we zijn om te beginnen dankbaar dat uw comité jaarlijks een herdenking organiseert van gevallen in de Tweede Wereldoorlog en op Vredesmissies.

We zouden het zeer op prijs stellen als we over de inhoud ervan met u zouden kunnen spreken, omdat we met u van mening zijn dat dit herdenken een belangrijk element is voor nabestaanden en voor onze samenleving in het algemeen.

Mogen we een paar dingen noemen, die we graag aan de orde zouden willen stellen.

Bij monde van uw voorzitter werd de stelling geponeerd dat op 4 mei herdenken niet samen moet gaan met verzoenen. Dat is de moeilijke discussie naar aanleiding van het gedicht in 2011 over de foute oom Dirk Siebe. Die discussie zal ook elders gevoerd moeten worden, maar naar ons inzicht ook met uw Comité, want misschien zitten er in uw opstelling ten aanzien van herdenken elementen die een verzoening in de weg gaan zitten. Er is wel een onderscheid tussen herdenken en verzoenen; dat zijn we met u eens. Maar in onze visie horen ze toch bij elkaar. Een bepaalde invulling van herdenken zou een bepaalde beeldvorming over 'goed en fout' in stand kunnen houden die verzoening bemoeilijkt. Een beeld van met name de onvermijdelijkheid van oorlogen. Dat zou het beeld wel eens kunnen zijn dat de huidige lijn van 'herdenken pur sang' oproept. Daarover ook het volgende.

De beeldvorming op de Dam is nog wel sterk militair. En dat heeft de trekken van 'zo is het altijd geweest'. Terwijl er ook andere accenten zijn, die

het herdenken zullen verdiepen. Onze nieuwe koning gaf een belangrijk signaal af door in burger te komen.

Inhoudelijk geeft de zeer goed ontvangen rede van de Heer van Uhm ook aanleiding om door te spreken. De wijze waarop hij het militaire bedrijf als een mogelijkheid van dienen neerzet, zet ons

aan het denken. Zo noemt hij het duister wel, maar peilt niet waarom het nu zo duister was. Onhelder blijft dat we het als herdenkende natie vast niet eens zijn over dat duister. Verder kan het niet waar zijn 'wij gedenken hen allen met het diepste respect'. Hij lijkt ervan uit te gaan dat we dat allemaal wel met elkaar

eens zijn op dat punt. Maar er zijn mensen gedood die ons respect totaal niet verdienen. En er zijn mensen blijven leven, die ons respect bepaald niet verdienen. Die nog niet eens voor een eerlijk proces zijn opgeroepen. Het onveranderd verheerlijkende beeld van de geallieerden zouden we aan willen stippen, omdat het wel lijkt alsof uw comité daar (ongewild) een (politieke) positie sanctioneert. Is dat een correcte vorm van herdenken? Wij zouden uit de rede van Dhr van Uhm een zin willen onderstrepen:

"Omdat ik geloof dat in dienen de sleutel ligt. Wie dient, denkt niet alleen in 'ik'. Wie dient, denkt niet alleen in 'zij'. Wie dient, denkt ook in 'wij'. Daar begint de overwinning op het onrecht. Want vrijheid,

gelijkheid en rechtvaardigheid, een betere wereld, die maak je samen."

En willen daar graag aan toevoegen: de overwinning op het onrecht zit principieel in verzoening. Dat vinden wij meer fundamenteel dan dat je bereid moet zijn de dienst van ten strijde trekken te leveren. Zoals dhr van Uhm deze dienst neerzet, verandert er wezenlijk niets.

Wij doen onze (soms kritische) opmerkingen in diep respect voor allen die omgekomen zijn in de oorlog. Want zij verdienen het dat voeren van oorlog niet maar gewoon door gaat. Troost, herdenk, rouw niet alleen, "maar steek ook een spaak in het wiel" (*Dietrich Bonhoeffer*).

We zouden u willen vragen of u een kleine delegatie van ons wilt ontvangen voor een gesprek hierover. Over de exacte invulling van een agenda voor dat gesprek kunnen we altijd overleggen. We wilden u als eersten deze gesprekspunten voorleggen, voor we de discussie in de openbaarheid proberen aan te gaan.

**Namens de Vereniging
Kerk en Vrede
Henk Baars, voorzitter
Jan Anne Bos, secretaris**

Inmiddels heeft een geëngageerd gesprek over de brief plaatsgevonden met vertegenwoordigers van het Comité.

advertentie

Bij Kerk en Vrede verkrijgbaar:

- * boek
'Oorlog verkopen'
- * regenboogvlag
- * fietsvlaggetje
- * tafelkaars vrede
- * stickers
- * gebroken geweepte
- * vredesliederenbundel
'en alle angst voorbij'
- * boekje
'In eigen boezem'

voor meer informatie
en bestellen:

www.kerkenvrede.nl

Ban de Bom 2.0

door Frits ter Kuile

In het begin van de jaren '60 werden B61-kernbommen buiten het parlement om op de vliegbasis Volkel gestationeerd, waar ze sindsdien worden bewaakt door Amerikaanse soldaten. Nederlandse piloten en jachtbommenwerpers staan paraat om deze kernbommen ergens in of rond Europa af te werpen.

Mede door de inzet van Ban de Bommers werd in die jaren het *Gedeeltelijke Atoom-TestStopVerdrag* van kracht – dat het exploderen van kernbommen in de atmosfeer verbodt – en werd het *Non-ProliferatieVerdrag* door de vijf permanente leden van de VN-Veiligheidsraad en ruim 175 andere landen ondertekend. De permanente leden beloofden te zullen werken aan de volledige ontmanteling van hun nucleaire arsenalen en om de kennis van het opwekken van kernenergie met de anderen te delen. De andere landen beloofden om van kernwa-

pens af te zien. Maar omdat de grote vijf hun belofte om te ontwapenen niet gestand doen, bouwden inmiddels nog vier landen hun eigen kernwapens en hebben ruim veertig andere landen de mogelijkheid om ook kernwapens te maken.

NIEUWE KERNBOMMEN

En erger nog: de grote vijf zijn alle bezig om nieuwe generaties kernwapens te ontwikkelen. Zo heeft President Obama opdracht gegeven om de komende jaren voor 355 miljard dollar de kernbewapening met raketten, bommenwerpers en

(onderzee-)boten te 'moderniseren'. Elf miljard dollar daarvan is voor 12 nieuwe B61-kernbommen, onder andere voor de vliegbasis Volkel. Deze nieuwe bommen kunnen precies naar hun doel gestuurd worden en makkelijk ingesteld worden op verschillende vernietigingskracht: megakracht om legers en steden van de aardbodem te vagen, gereduceerde kracht om ondergrondse commandobunkers uit te schakelen. Zo wordt deze nieuwe generatie kernwapens beter inzetbaar en daarmee wordt het risico van de daadwerkelijke inzet groter. De Nederlandse regering bevestigt noch ontkent het bestaan van de kernbommen in Brabant en van onze kernwapentaak. Anderzijds zegt zij dat zij niets te zeggen heeft over die nieuwe bommen, dat de Amerikanen daarover beslissen en dat het gewoon de oude bommen zijn die nóg veiliger gemaakt worden, dat die nieuwe bommen dus geen nieuwe bommen zijn en daarom geen schending zijn van het Non Proliferatie Verdrag. Kortom, levensgevaarlijk gekonkel.

Als 'de wereldgemeenschap' elk grammetje uranium van een land als Iran kan administreren om nauwkeurig toe te zien dat dat land geen kernwapens maakt, dan moet het toch ook mogelijk zijn om zulke afspraken en controle en handhavingsmechanismen voor alle landen te maken?!

'TEKEN TEGEN KERNWAPENS'

Gelukkig zijn de contouren zichtbaar van een internationale 'Ban-de-Bom 2.0'-beweging die daaraan gaat trekken. Zo liep ik mee in een Onnozele Tocht naar de vliegbasis Volkel op 28 december, de dag waarop de

kindermoord in Bethlehem wordt herdacht. Wij eindigden bij de hoofdpoot met veel kinderspeelgoed en een minuut stilte voor alle onnozele mensenkinderen die omkwamen en omkomen in Betlehem en Hiroshima, bij bomaanslagen en schietpartijen en bij de oorlogshandelingen

in het Midden-Oosten van Syrische helikopters en Russische, Franse, Engelse en Amerikaanse bommenwerpers en de Nederlandse F-16's van deze vliegbasis. Ook komt er dankzij het Burgerinitiatief *Teken tegen Kernwapens* een parlementair debat en hopelijk zal de publieke tribune (400 stoelen!) vol zitten, zodat regering, parlement en pers zien dat dit onderwerp ons aan het hart gaat. Als je op de hoogte gehouden wilt worden van datum en tijdstip van dit debat, meld dit dan bij info@tekentegenkernwapens.nl

De auteur is werkzaam bij 'Catholic Worker' in Amsterdam. Bovenstaande tekst is een verkorte Nederlandse vertaling van de Engelse toespraak die hij hield op 28 december 2015 bij de luchtmachtbasis in Volkel.

Het doden van vreetzame dieren

Column

In april vorig jaar opende het tv-Journaal met het bericht *"dat een aantal christenen in Lybië door Isis-aanhangers op beestachtige wijze om het leven zijn gebracht."*

Dat bericht vervulde mij in eerste instantie met walging en ook met boosheid, en dat was zeker niet omdat het hier over christenen ging. Of het mijn ergernis was of iets anders, weet ik niet, maar die tekst bleef maar in mijn hoofd rondzingen, totdat ik door enkele samenwerkende hersencellen nadrukkelijk werd bepaald bij de gebruikte term "beestachtig".

Dat werd na enige tijd voor mij de 'trigger' om met mijn echtgenote te bespreken of het ook niet eens tijd werd om op dit vlak een stap te zetten; concreet: om eens te beginnen met van de vrijdag een vleesloze dag te gaan maken. Hartelijke instemming volgde. En sinds die tijd zijn wij niet alleen van het 'bio'vlees, maar ook af en toe helemaal niet.

Zo kan het dus blijkbaar gaan dat een indrukmakend nieuwsbericht een heel ander effect sorteert dan een redactie kan hebben bedacht of bedoeld, maar zeker niet minder zinvol, gemeend of gewenst, toch?

Leen van den Herik

Show Your Struggle

door Benjamin Baars

"Ik hoor nergens thuis. In Marokko ben ik de Nederlander en hier ben ik een Marokkaan." Soortgelijke uitspraken hebben we de afgelopen maanden veel gehoord. Veel jongeren op het ROC in Amsterdam West voelen zich niet thuis in Nederland en worstelen met hun identiteit. Veel studenten voelen zich buitengesloten en kansloos in de Nederlandse samenleving. Discriminatie en uitsluiting kunnen ertoe leiden dat jongeren in passiviteit vervallen of juist vatbaarder worden voor radicaal gedachtegoed.

Tijdens de lessen probeert het team van *Show Your Struggle* de studenten basiskennis te geven over onderwerpen als religie, racisme en vreedzaam verzet. Belangrijker nog is, dat we de studenten een podium

geven om te spreken over onderwerpen die zij belangrijk vinden. We willen een positieve bijdrage leveren aan de worsteling van jongeren om hun identiteit vorm te geven in hun zoektocht naar een plek in de samenleving.

INTENSIEVE LESSEN

Zo gebruiken we improvisatietheater om discriminerende en conflictsituaties uit hun dagelijks leven na te spelen en proberen we deze situaties om te buigen. Ook hebben de studenten onderzoek gedaan en een artikel geschreven over een zelfgekozen onderwerp. Zo interviewden de studenten een journalist over de dood van Mitch Henriquez en een UvA-docent over IS. De andere klas werkte aan een fotoproject. In Amsterdam gingen ze samen op zoek naar de rol van religie in de samenleving. De bevindingen presenteerden ze eind vorig jaar tijdens de

afsluiting van het groepsproject. Ten aanhoren van de hele school vertelden ze erover, na afloop werd er lekker gegeten en gedanst. Een positieve afsluiter na acht intensieve lessen. Er is nog genoeg ruimte voor het verbeteren van het lesprogramma en niet iedereen vond het altijd even interessant. Toch durf ik te stellen dat er vooruitgang is geboekt. De lessen hebben de studenten handvatten en kracht gegeven om zichzelf te kunnen ontdekken en een plek te kunnen vinden in de samenleving.

BEWUSTWORDING

Natuurlijk hoeven niet alleen de ROC-studenten hiervoor een inspanning te leveren. Wij hebben allemaal de verantwoordelijkheid om de samenleving toegankelijk te maken voor iedereen. Het project probeert ook een bewustwordingsproces op

advertentie

Tijdschrift Ophef

Het thema van het komende nummer van Ophef, tijdschrift voor hartstochtelijke theologie van de VTM, is in verband met de boekenweek Duitsland. In die samenhang is er een mooi artikel van Thomas Kremers over zijn vader Heinz Kremers en de christelijk-joodse dialoog in het naoorlogse Duitsland. Los nummer kost € 12,00.

Meer informatie ook over de boekenserie kritische en maatschappelijk betrokken theologen met o.a. Barth, Bonhoeffer, Halkes, Romero, Miskotte, ter Schegget, Breukelman en binnenkort ook Sölle: boekjes stuk voor stuk onder de 10 euro!, zie www.vtm-web.nl

Of Narratio, Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem. 0183-628188

gang te brengen van het feit dat er breedgedragen racisme is in de Nederlandse samenleving en niet iedereen dezelfde kansen heeft. Er is toenemend onbegrip en angst tussen 'groepen'. Er is sprake van een kloof tussen arm en rijk en, gedeeltelijk daarmee samenhangend, een kloof tussen (zogenaamd) allochtone en autochtone Nederlanders. Vrede is niet alleen afwezigheid van geweld, maar bevat ook een garantie voor een menswaardig bestaan, waardering en kansen voor iedereen. Het uitnodigen van activisten uit de Verenigde Staten, die actief zijn op het gebied van burgerrechten en racisme, heeft hopelijk een positieve bijdrage geleverd aan het maatschappelijk debat in Nederland.

Racisme zit diepgeworteld in de Nederlandse samenleving. Wij linkse 'goedmensen' wijzen graag naar Wilders en zijn aanhangers maar beseffen niet, dat racisme mainstream is geworden. Mensen als Lucas Johnson, de ROC-studenten en onze Amerikaanse genodigden hebben mij hiervan bewust gemaakt.

KLOOF VAN ONBEGRIP

We gaan daarom komend jaar door met het overbruggen van deze kloof van onbegrip in de Nederlandse samenleving. We gaan hopelijk aan de slag bij ROC 'De Eendracht' in Amsterdam, beide partijen zijn voorlopig erg positief. Op deze ROC-Plusschool, zitten studenten die zijn doorverwezen omdat ze door sociaal-emotionele problemen in het reguliere onderwijs niet

kunnen aarden. Juist voor deze studenten is het project *Show Your Struggle* extra waardevol. Vaak zijn ze op zoek naar zichzelf en naar houvast. Wij hopen deze studenten te ondersteunen in hun zoektocht. Daarbij zijn we in gesprek met de *Bildung Academie*, een educatief project als aanvulling op de universiteit, van jonge Amsterdammers gericht op persoonlijke ontplooiing en maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef. Het lijkt ons interessant en waardevol om deze groepen bij elkaar te brengen. Daarnaast zijn de

voorbereidingen voor een Palestina/Israëltreis begonnen. Het idee is om met de ROC-studenten een reis te maken langs inspirerende mensen die zich vreedzaam verzetten tegen de Israëlische bezetting van Palestina. Het project *Show Your Struggle* is mede tot stand gekomen door een bijdrage van het Kansfonds en Projecten in Nederland (PIN). Wie er meer van wil weten en op de hoogte wil blijven is er de facebookpagina van *Kerk en Vrede* of het e-mailadres van de auteur: benjaminB@live.nl.

Opvoeden *in verwarrende tijden*

Door David Hulshof

Wie het boek *Opvoeden in verwarrende tijden* leest, maakt een reis door de tijd. Van verleden naar opvoedheden. Toen ik het dunne boekje van 109 bladzijden ontving, dacht ik: "Dat heb ik zo uit". Toen ik eraan begon bleek het ook een makkelijk leesbaar boek te zijn. Niet ingewikkeld geschreven. Toch heb ik er lang over gedaan. Want wat er in staat is herkenbaar, maar zet vooral ook aan tot denken.

Het is de moeite waard om sommige stukken meermaals te lezen. Als opvoeder, als directeur van een basisschool, ben ik in gedachten al met menigeen over bepaalde uitspraken en voorbeelden in het boek in gesprek gegaan. En dat ga ik ook zeker doen, "op zoek naar visie" zoals de subtitel terecht heet.

LUIER

De auteur vraagt zich af of er nog wel wordt opgevoed. Vroeger was het duidelijk: je had binnen het, meestal grote, gezin een vader en moeder. Vader en moeder waren de baas, wisten hoe het moest, waren het voorbeeld. Je zag

hoe ze zorgden voor het kleine broertje dat net geboren was. Heden ten dage is dat anders. Kleine gezinnen waarin je broertje of zusje ongeveer van jouw leeftijd is. Hoe je een luier verschoont, leer je niet uit de praktijk maar via het voorbeeld van de kraamhulp. Daarnaast weten kinderen in veel gevallen beter hoe het moet dan hun ouders, zeker waar het gaat om het gebruik van digitale middelen. Ook doen ze uit de media kennis op, waar hun ouders geen weet van hebben. De volwassenen en de kinderwereld lopen door elkaar heen.

GRENZEN STELLEN

Vader en moeder werken tegenwoordig vaak beiden. Iets dat onze op winst gebaseerde maatschappij van hen vraagt. Er zijn veel gescheiden ouders. Terwijl het juist belangrijk is dat zij er beiden zijn voor het kind. Wie de opvoeders zijn? Niet meer alleen vader en moeder, opa en oma, maar ook de media, de (in)directe omgeving. Ouders willen niet meer autoritair opvoeden, maar liever de onderhandeling aangaan. Grenzen stellen blijft echter noodzakelijk volgens de

auteur, om kinderen in veiligheid te kunnen opvoeden. Vrijheid in gebondenheid. Een deel van het boek is gewijd aan de opvoeding thuis, maar een groot deel ook aan de opvoeding op school. In die zin is het goed als dit boek door onderwijzend personeel, maar juist ook door directies gelezen wordt. Wat is de pedagogische opdracht van je school? Welke visie heeft jouw school en hebben de collega's die er werken? Vanuit welke waarden werk je er? Het gezin is nog steeds het eerste pedagogisch milieu waar de jonge mens de wereld ontmoet en begint te leren. De school heeft die taak echter steeds meer gekregen. Afstemming met de omgeving (ouders en buurt/omgeving) is hierbij noodzakelijk. Voor ouders is de school een bondgenoot. Wat overigens wel moeilijk wordt als ouders niet of nauwelijks aan opvoeden toekomen/doen.

VREEDZAAM

Dat de school vreedzaam school moet zijn, met een uitdagende cultuur van vrede en vrijheid, wordt in het boek duidelijk neergezet. Daarbij is het belangrijk dat die

Ineke Bakker nieuwe voorzitter IKV

"Ik wil naast mijn werk op lokaal niveau in Den Haag voor Stek, waar problemen van armoede, migratie, integratie, polarisering en radicalisering heel concreet zijn, ook bijdragen aan versterking van het vredeswerk vanuit de kerken in de wijdere wereld." Met deze woorden motiveert Ineke Bakker haar besluit om voorzitter te worden van het bestuur van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV).

Naast IKV is ook de Pax Christi Ledenraad opdrachtgever van vredesorganisatie PAX. Van 1995 tot 2007 was Bakker algemeen secretaris van de Raad van Kerken in Nederland. "Tijdens mijn tijd bij de Raad van Kerken heb ik veel met de vredesorganisatie samengewerkt. Ik denk dat het nu belangrijk is om de relaties met de lidkerken te versterken en verbindingen te leggen met initiatieven als de *Pelgrimage voor Gerechtigheid en Vrede* van de Wereldraad van Kerken. Verder zou ik graag meer relaties willen leggen met vredeswerkers uit andere religieuze tradities." In IKV werken zes kerken samen: de Protestantse Kerk in Nederland, de Algemene Doopsgezinde Sociëteit, de Oud-Katholieke

Kerk, de Remonstrantse Broederschap, de Evangelische Broedergemeente en de Rooms-Katholieke Kerk.

Als directeur van Stek, de diaconale organisatie van de Protestantse Kerk in Den Haag, zet Bakker zich in voor armoedebestrijding en steun aan (ongedocumenteerde) vluchtelingen. "Veel van wat ik in mijn dagelijks werk in Den Haag tegenkom, heeft wortels elders in de wereld. Het geweld aan de randen van Europa, in het Midden-Oosten en Noord-Afrika heeft gevolgen tot in de haarvaten van onze eigen samenleving en laat zien dat we dringend moeten zoeken naar oplossingen om de oorzaken ervan aan te pakken. Mensen van verschillende religies kunnen in dat vredeswerk

een belangrijke rol spelen. De kerken met hun eeuwenlange vredestradities zijn daarbij onmisbaar. Ik zie dwarsverbanden tussen bijvoorbeeld de rellen in de Schilderswijk en de spanningen in het Midden-Oosten, tussen de opvang van ongedocumenteerden in Den Haag en de vluchtelingen uit het Midden-Oosten. Een vruchtbare kruisbestuiving tussen het internationale werk van PAX en het lokale werk van Stek, is een mooi doel om aan te werken."

vreedzaamheid wordt gedeeld met de omgeving van de school. De leerkracht is hierbij iemand die, net als de ouders, een vreedzaam leven voorleeft. Hij/zij is een geweldloos persoon die andere mensen respecteert.

Lennart Vriens heeft oog voor feiten, voor geschiedenis, is nergens moraliserend bezig, maar zet wel aan tot over-

denking, tot een gesprek over opvoeding. Als dat wordt gedaan heeft hij denk ik met dit boek zijn doel bereikt. Een aanrader voor ieder die bewust met opvoeden bezig wil zijn.

David Hulshof (48) is directeur van basisschool CBS de Zaaier te Andel. Eerder was hij o.a. projectgezinouder

Horizon Jeugdzorg en groepsleerkracht. Hij schrijft naar aanleiding van het recente boek van de Utrechtse hoogleraar vredespedagogiek Dr. Lennart Vriens:

Opvoeden in verwarrende tijden – Op zoek naar visie
Uitg. Garant, Apeldoorn 2015,
105 blz. € 17.00.

Het doden van vijandelijke mensen

door Henk Wesseling

Ruim zestig militairen hebben zich vorig jaar aangemeld om mee te doen aan het communicatieproject van de krijgsmacht *De militair vertelt*. Zo werd het mogelijk om gedurende dertig weken elke zaterdag in het Nationaal Militair Museum in Soest twee militairen te beluisteren over hun persoonlijke belevenissen in uniform. Zowel op de werkvloer in Nederland, als tijdens militaire missies in het buitenland. Mond-tot-mond-reclame om het politieke draagvlak voor defensie te verbreden en propaganda te maken voor het beroep van militair. Hiermee werd een pool van sprekers in het leven geroepen die op aanvraag hun verhaal ook willen vertellen bij organisaties, bedrijven en verenigingen.

PTSS-SYNDROOM

Op een zaterdag heb ik in Soest een presentatie bijgewoond. Naast het aanhoren van het persoonlijke verhaal bleek het mogelijk in tv-cabines te luisteren naar reeds op video opgenomen verhalen van zowel militairen als veteranen. Veel spannende belevenissen, die appelleren aan de behoefte aan avontuur en spanning van veel jongeren die zich aanmelden voor de krijgsmacht. Ook enkele verhalen die tot nadenken stemmen, zoals van dr. Joop Hueting, voormalig dienstplichtig militair in Nederlands Indië, die in herinnering bracht dat hij in 1969 door Nederlandse militairen aldaar gepleegde oorlogsmisdaden aan de kaak stelde.

Ik miste bij de verschillende presentaties verhalen van van missies teruggekeerde militairen met een ptss-syndroom (*posttraumatische*

stressstoornis). Van militairen met psychische stoornissen, ontstaan door opgedane traumatische ervaringen en gewetensconflicten. Ik heb ze node gemist, omdat het bedoelde communicatieproject mijns inziens evenwichtige voorlichting dient te bieden. Er is alle reden om dan ook bekendheid te geven aan de verwoestende gevolgen die een ptss-stoornis kan meebrengen voor een militair en diens gezin. Zullen in Soest nog militairen met een ptss-syndroom aan het woord komen? Het zou natuurlijk geen propaganda voor het leger zijn.

EEN VIJAND DODEN

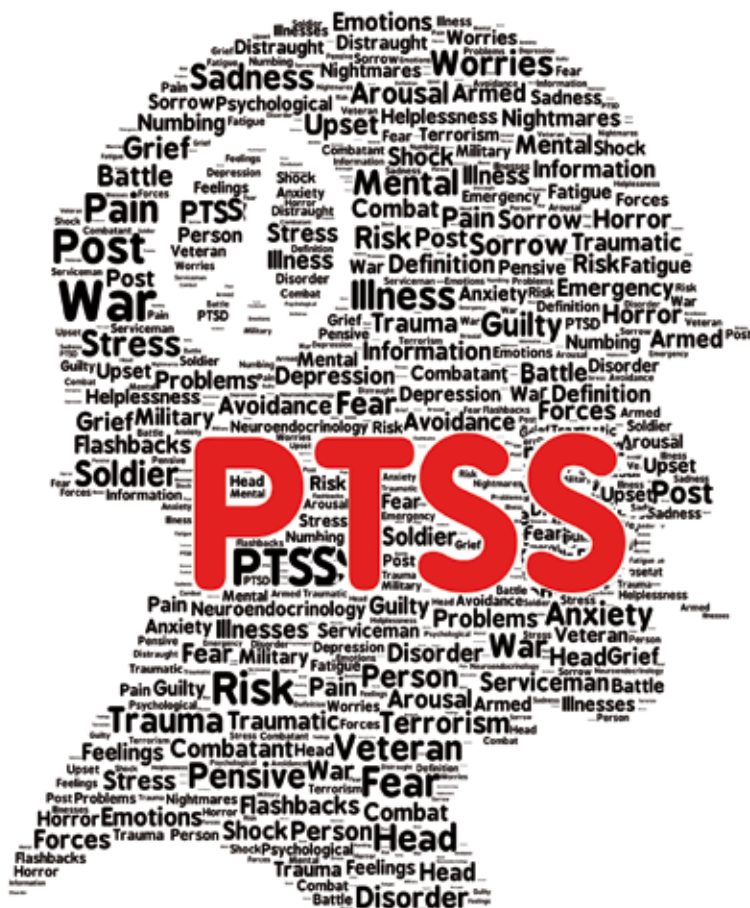
Maar wat ik vooral in alle verhalen niet hoorde was, op één uitzondering na, dat nergens aan de orde kwam dat er een vijand werd gedood, die mogelijk ook een vrouw en kinderen achterliet. Dat vond

ik wel opmerkelijk. Temeer omdat drs. Eva van Baarle, docente militaire ethiek van de Nederlandse Defensie Academie in Breda, mij vertelde dat tijdens de lessen ethiek de problematiek rond het doden veelvuldig ter sprake komt. Het doden van mensen zie ik als een moreel kwaad. Bovendien vind ik dat wie een ander doodt ook zichzelf beschadigt.

Tot nu toe ontbreekt de problematiek rond schuld en schaamte en het doden van een vijand in het curriculum van de lessen militaire ethiek.

De Amerikaanse filosofe Nancy Sherman, die jarenlang onderzoek deed naar ethiek en moraal in de moderne oorlogvoering, beweert zelfs dat militairen ook schuld en schaamte ervaren als zij volgens de hoogste oorlogsnormen niets verkeerd hebben gedaan, dus geen gruwelijkheden of oorlogsmisdaden hebben begaan.

Tot nu toe ontbreekt de problematiek rond schuld en schaamte en het doden van een vijand in het curriculum van de lessen militaire ethiek. Zou het niet goed zijn om hier nadrukkelijk ook een plaats voor in te ruimen?

DRAAGVLAK

Door mijn bezoek aan Soest heb ik ontdekt dat het in Doorn gevestigde Veteraneninstituut ook een bijdrage gaat leveren voor de versterking van het draagvlak voor de krijgsmacht. De veteranen hopen aan de slag te gaan met een lespakket voor het voortgezet- en hoger onderwijs.

Maar wat moet er eigenlijk 'gedragen' worden? Volgens generaal Tom A.Middendorp, commandant der Strijdkrachten, de krijgsmacht, als investering in de veiligheid van ons en onze kinderen. Ik voeg daaraan toe: een investering die het bijvoorbeeld mogelijk maakt dat onze krijgsmacht het afschuwelijke geweld van de Islamitische Staat met tegengeweld beant-

woordt door IS-stellingen te bombarderen. Maar is het uitroeien en vernietigen van IS-strijders niet even afschuwelijk als het onthoofden van mensen die de IS-ideologie niet aanhangen? De universele waarheid dat àlle mensen scheppingen van God, van

Zullen in Soest nog militairen met een ptss-syndroom aan het woord komen? Het zou natuurlijk geen propaganda voor het leger zijn.

Liefde, zijn en als zodanig in eenheid met elkaar verbonden, lijkt men bij beide vormen van geweld te ontkennen, te zijn vergeten of zich er niet (meer) bewust van te zijn.

Mijns inziens moet ons antwoord op het IS-geweld de geest ademen van het antwoord van Lyad el Baghdadi, ooit aanhanger van het salafisme. Hij kiest voor liefde als antwoord, vanuit de gedachte dat liefde de IS-overtuiging vernietigt en dat haat die overtuiging alleen maar versterkt. Zijn aanbeveling luidt: *word vrienden met een moslim en versla IS.*

Zo'n antwoord verdient een communicatieproject. Andere antwoorden zijn doodlopende wegen.

VERDER LEZEN

- Teun Lagas, *Vertel-militair op bestelling om draagvlak te vergroten*, Trouw, 28.08.2015.
- Drs. J.Bosch en drs.E.M.Wortel (van Baarle), *Versterking van de morele competentie*, Militaire Spectator, 2009.
- Desireé Verweij, *Het temmen van de militair*, NRC, 24.03.2007.
- A.H.M.van Iersel en Th.A.van Baarda, *Militaire ethiek, morele dilemma's van militairen in theorie en praktijk*, 2002.
- Henk Wesseling, *De ene dag doden , de andere dag helpen: geweten onder schot*, Vredesspiraal, mei 2011.
- Nancy Sherman, *Het slagveld van binnen*, Trouw, 28.05.2011.
- Arjan Visser, *Marco Kroon: Ik lijk een woesteling, maar ik heb een klein hartje*, Trouw, 29.12.2012.

Mensen gevraagd

door Arie de Bruijn

"Mensen gevraagd om de vrede te leren waar geweld door de eeuwen heen model heeft gestaan.

Mensen gevraagd die de wegen markeren waarop alles wat leven heeft verder kan gaan."

Met deze krachtige woorden opent Coert Poort zijn bekende vredesgedicht uit 1981. Van hem (1922-2004) verscheen tussen 1953 en 1987 een elftal dichtbundels. Hij maakte deel uit van de nieuwe literaire 'Beweging van Vijftig', in Nederland, kortweg 'De Vijftigers'. Zij verzetten zich tegen de kunstopvatting van hun voorgangers die vaak gebaseerd was op 'esthetische en gekunstelde verwoording'. Ad den Besten rekende Poort met Jan Wit, Willem Barnard, J.W. Schulte Nordholt, W.J. van der Molen en zichzelf tot de 'christelijke dichters van Vijftig'. Coert Poort bleef meer op de achtergrond, zo zelfs dat er enige tijd verwarring was of zijn voornaam nu Coen of Coert was. Het is dus Coert Poort! Hij raakte betrokken bij de psalmberijming van 1967 uit het 'Liedboek voor de Kerken', dat in 1973 verscheen. Voor de bundel 'Contrafacten', een keuze uit de psalm-zettingen van Heinrich Schütz, schreef Coert Poort op uitnodiging van Ad den Besten vier teksten, waaronder het prachtige danklied voor de oogst (in ruimere zin voor de schepping):

'Gouden zon en zilveren maan, staartkometen in hun baan, wisseling van dag en nacht om de aardbol aangebracht, zomerregens, sneeuw en ijs, wolken op hun wolkenreis, tekenen Gods scheppingskracht'.

Voor de grote manifestatie 'Leven en Overleven' (Utrecht, juni 1981) schreef Poort enkele liederen: na 'Menselijk overleven' *Als er een hof was*; na 'Techniek en overleven' *Bommen* en na 'Opvoeding en overleven' *Mensen gevraagd om de vrede te leren*'. De muziek werd gecomponeerd door Louis van Dijk, die tevens de zang van Liesbeth List op de piano begeleidde. Behalve Louis van Dijk (1981) hebben Harry Schram (1985) en Jetty Podt, organiste van de Stevenskerk in Nijmegen (2005) een toonzetting geschreven. De volledige notatie is te vinden in de jubileumuitgave bij 85 jaar Kerk en Vrede: "en alle angst voorbij, liederen om vrede", samenstelling en redactie Jan Marten de Vries, uitgave van: Muz-Art, Oegstgeest.

3 april, 1 mei, 5 juni 2016

Wake Detentiecentrum Zeist

Elke eerste zondag van de maand om 16.30 uur. Plaats: Richelleweg 13, Soesterberg. Breng bloemen mee! Info: 030 6962283 / 035 6013882 en www.wakezeist.nl.

10 april, 8 mei, 12 juni 2016

Schipholwakes

Iedere tweede zondag van de maand van 14:00-15:30 u. In de nieuwe Schipholgevangenis zitten veel mensen die niet in Nederland mogen (ver) blijven, omdat ze niet over voldoende papieren beschikken. Met deze wakes willen we een teken van solidariteit aan de migrantengevangenen geven. Ook willen we duidelijk maken dat wij grote vragen hebben bij het opsluiten van mensen die niets misdaan hebben. Info: www.schipholwakes.nl.

17 maart

Eindhoven: Stille wake voor slachtoffers Syrië

Miljoenen mensen uit Syrië zijn momenteel op de vlucht voor oorlogsgeweld. Dagelijks zien wij hiervan de beelden. Ze getuigen van een wereld die op drift is geraakt en een speelbal is van de grote machten. De initiatiefnemers hopen door deze wake iets van de machteloosheid te doorbreken die veel mensen ervaren als het om deze vuile oorlog gaat. Tijd: 20:00-20:30 u. Plaats: Hoogstraat 301, Eindhoven. Iedereen is welkom. Organisatie: Hoogstraatgemeenschap. Info: 040-2525609. E-mail: info@hoogstraatgemeenschap.nl.

OP HANDEN

18 maart

'Peace, Trauma and Religion'

Open Huis Doopsgezind Seminarium, met o.a. lezing door prof. dr. Erik Borgman, presentatie van de nieuwe VU-masterspecialisatie 'Peace, Trauma and Religion' (prof. dr. Fernando Enns) en verslag van studiereis naar Colombia. Datum: 18 maart; tijd: 13:30-16:15 u.; plaats: Vrije Universiteit, zaal HG-06A32, De Boelelaan 1105, Amsterdam; info: vera.kok@ads.nl.

18-19 maart

Syrisch christendom

Wist u dat een aantal generaals van de Syrische president Assad christen zijn? Godsdienstwetenschapper dr. John van Schaik behandelt tijdens dit studieweekend de geschiedenis van het Syrisch christendom en de verschillen met andere vormen van christendom en islam, echter zonder in te gaan op het daar heersende conflict. Datum: 18-19 maart; plaats: Buitengoed Fredeshiem, Steenwijk-De Bult, 0521-535100; kosten: € 130,- / € 145,- p.p. (volpension); info: www.leeftocht.nl/agenda.php?nr=14476.

19 maart

Demonstratie Tegen racisme en discriminatie

Het 'Comité 21 maart' organiseert, net als voorgaande jaren, de landelijke '21 maart-demonstratie'. De aanvang is om 13:00 uur vanaf het

Beursplein en eindigt op het Museumplein met een cultureel programma van sprekers en muziek.

20 maart

Jaarlijkse vastenwake

Christelijk Nederland gaat waken bij het Vreemdelingendetentiecentrum, tegen de opsluiting c.q. uitzetting van vreemdelingen. Deze jaarlijkse vastenwake wordt vanwege de internationale Dag tegen racisme en discriminatie landelijk versterkt. Een en ander in het kader van de Pelgrimstocht van gerechtigheid en vrede. Datum: 20 maart; tijd: 14:00-15:30 u.; plaats: Duizendbladweg 100, Badhoevedorp; vervoer: bus 185 vanaf Schiphol, en voor wie vanaf

Dag Hammarskjöld

Amsterdam-Zuid met een auto wil meerijden: k.nieuwerth@wxs.nl. Wie wil, kan fair trade chocolade, cashewnoten of stroopwafels e.d. meebrengen voor de gedetineerde vreemdelingen. Het meegebrachte wordt door de bezoekersgroep doorgegeven.

25 maart

Ontmoetingsdag Vredesorganisaties

We willen op deze dag onze contacten verruimen en zoeken naar mogelijkheden om meer te gaan samenwerken met andere vredesgroepen. Plaats: Amersfoort, Schimelpennickkade 30; tijd: 13:30-16:30 u.. Organisatie: Eirene nl. Info: 06-55745689. E-mail: pim.vandenbosch@telfort.nl.

1-2 april

Seminarover

Dag Hammarskjöld

Met lezingen van KG Hammar, voormalig aartsbisschop van Upsala, en gesprekskringen met o.a. Karin van den Broeke, Carola Schouten, Joris Vercammen en Herman Kaiser. De lezingen van KG Hammar zijn in het Engels; de kringgesprekken zijn in het Nederlands. Plaats: Conferentieoord Menorode, gebouw 'De Luwte', Apeldoornseweg 185, Elspeet. Tijd: vr.1 april 13:30 t/m 14:00 za 2 april. Kosten: € 150,- inclusief overnachting, ontbijt, lunch en diner. Aanmelden: <http://wqd.nl/mr99>.

Muiderkerk *Wensobject voor Vrede*

In mei 2008 werd een Vredeskunstwerk geplaatst op het Wensplein voor Vrede bij de Muiderkerk, Linnaeusstraat 37, Amsterdam. Uitvoerenden: Elly van den Hout en Trinette Scheper.

Onthulling: 17 mei 2008, door Gerdi Verbeet, toenmalig voorzitter Tweede Kamer.

Op het Wensplein nodigen we musici en kunstenaars, mensen uit kerken en moskeeën, scholen en andere organisaties uit Oost samen inhoud te geven aan het Wensplein voor

Vrede. We beleggen dialoogbijeenkomsten met mensen die nieuwsgierig zijn naar elkaar, samen willen praten, zingen, eten. Dat gebeurt in de Vredesweek, maar ook op andere momenten in het jaar. Het doel is een mooiere buurt, waar mensen in vrede en vrolijkheid samenleven en verantwoordelijkheid willen nemen om vrede dichtbij en verder weg waar te maken.

Meer informatie: www.muiderkerk.nl bij wensplein voor vrede

Colofon

Vredesspiraal is het kwartaalblad van de Vereniging Kerk en Vrede.

Redactie

Mark Akkerman, Benjamin Baars, Jan Anne Bos, Héleen Broekema, Arie de Bruijn, Rob van Essen, Lambert van Gelder (eindred.), Leen van den Herik, Yosé Höhne-Sparborth.

Kerk en Vrede

Kerk en Vrede is een landelijke vereniging van mensen die binnen en buiten de kerken actief zijn voor ontwapening en geweldloosheid.

Het alom heersende geloof in geweld –ook binnen de kerken nog niet overwonnen– moet weerlegd en ontzenuwd worden.

Abonnement

Als u het werk van Kerk en Vrede onderschrijft en wilt steunen, meld u dan aan als lid of donateur. Leden betalen tenminste € 40,- per jaar, inclusief een abonnement op Vredesspiraal en een aantal keren per jaar een ledenbrief. Een abonnement zonder lidmaatschap kost € 15,- per jaar. Prijs van 'Werken aan rechtvaardige vrede' is € 5,-.

IBAN:

NL74 INGB 0000 4353 82

Adres

Kerk en Vrede Vredesspiraal
Postbus 1528
3500 BM Utrecht
tel. 030-2316666
info@kerkenvrede.nl of
a.debruijn@kerkenvrede.nl
www.kerkenvrede.nl
facebook.com/kerkenvrede
twitter.com/kerkenvrede

Druk

Narratio, Gorinchem